

Jednotný postup pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů v ČR

1. Úvod

Lesní pedagogika přibližuje návštěvníkům lesa lesní ekosystém, trvale udržitelné lesní hospodářství, smysl hospodaření v lesích a užitky, které les člověku přináší. Jejím základním principem je vnímání přírody všemi smysly, které zprostředkovávají speciálně vyškolení lesníci (lesníci s pedagogickými znalostmi a zkušenostmi) přímo na svém každodenním pracovišti – v konkrétním lese.

Lesní pedagogika je nedílnou součástí environmentálního vzdělávání.

Důležitost lesní pedagogiky jako jednoho ze základních pilířů osvětové činnosti v rámci lesnického sektoru zdůrazňuje i Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035 a její Aplikační dokument. Lesní pedagogika je jedním z významných nástrojů komunikace s veřejností, který má celorepublikovou působnost. V současné době se lesní pedagogikou zabývá většina lesnických organizací. Metodicky a koordinačně lesní pedagogiku zaštiťuje pracovní skupina, kterou v roce 2007 ustavilo Ministerstvo zemědělství jako svůj poradní orgán.

2. Historie lesní pedagogiky v ČR

V České republice mají aktivity lesní pedagogiky více jak dvacetiletou tradici.

Na konci 90. let 20. století se nejprve první lesní pedagogové vyškolili v Rakousku a pak i začali akce lesní pedagogiky pořádat. První lesní pedagogové absolvovali kurz lesní pedagogiky v České republice v roce 2002 na Integrované střední škole lesnické ve Vimperku. Tento kurz vycházel z rakouského modelu upraveného pro naše podmínky. Aktivity školy byly v roce 2003 ukončeny, ale ve školení lesních pedagogů na ně navázalo Sdružení lesních pedagogů ČR a Střední lesnická škola v Hranicích. Od roku 2005 organizují základní kurzy a od roku 2007 i nadstavbové kurzy. Nové lesní pedagogy školí i na Fakultě lesnické a dřevařské ČZU v Praze v rámci předmětu Lesnická osvěta a lesní pedagogika.

Za celou dobu se u nás vyškolilo přes 1 500 lesních pedagogů, z toho přes 650 v posledních 10 letech.

Do aktivit lesní pedagogiky se postupně zapojila většina lesnických organizací. Zvyšující trend v rostoucím počtu aktivit narušila pandemie covid-19 (2020–2022). Až v roce 2025 se podařilo zorganizovat podobný počet aktivit lesní pedagogiky jako před pandemií v roce 2019. V roce 2025 se v Česku konalo přes 3,5 tisíce akcí pro více jak 370 tisíc účastníků, což je o cca 20 tisíc více účastníků než v roce 2019.

V roce 2017 byl v ČR poprvé uskutečněn Evropský kongres lesní pedagogiky, kterého se zúčastnilo více než 140 lesních pedagogů z celé Evropy.

3. Lesní pedagogika v Evropě

Lesní pedagogové jsou aktivní ve většině států Evropské unie. Aktivity lesní pedagogiky jsou si blízké a liší se spíše v systému fungování. Například rakouská lesnická legislativa ukládá lesníkům povinnost lesní pedagogiku provádět a zajistit tak, aby se každé dítě během své školní docházky alespoň jednou akce lesní pedagogiky zúčastnilo.

V Evropě existuje systém výchovy a vzdělávání lesních pedagogů. Školení pro lesníky v podobě kurzů lesní pedagogiky organizuje několik evropských zemí. Z Rakouska, kde své lesníky školí již od roku 1994, se dostalo k nám a třeba i na Slovensko. Na rozšíření školení do dalších zemí měl vliv zejména mezinárodní projekt PAWS (Pedagogické aktivity v lese – koncepce semináře pro lesníky), který probíhal v letech 2004–2007. Partneri projektu, kteří byli z Německa, Rakouska, Slovenska, Velké Británie, Finska a České republiky, vytvořili koncept kurzu lesní pedagogiky včetně studijních materiálů. Na projekt PAWS navázal projekt PAWS-MED (2009–2011), který systém školení upravil na podmínky středomořských států – Slovinsko, Španělsko, Portugalsko, Řecko.

V roce 2004 založili lesní pedagogové Evropskou síť lesních pedagogů. Hlavním cílem byla výměna zkušeností, informací, publikací a metod mezi lesními pedagogy napříč jednotlivými evropskými státy. Od roku 2006 je také pravidelně organizován Evropský kongres pro lesní pedagogy. Po organizační stránce se původní Evropská síť lesních

pedagogů přeměnila v roce 2008 na pracovní skupinu lesní pedagogiky (FCN - Subgroup - Forest Pedagogics) v rámci Forest Communicators' Network (FCN). Jedná se o pracovní skupinu Evropské hospodářské komise OSN (UNECE) a Organizace pro výživu a zemědělství (FAO). V současné době jsou členy této skupiny zástupci 20 zemí Evropy, včetně ČR. Pracovní skupina nadále vytváří důležitou platformu pro sdílení informací a zkušeností a pokračuje v pořádání celoevropských kongresů pro lesní pedagogy.

4. Dlouhodobé cíle a aktivity k jejich naplnění

- Budovat u veřejnosti pozitivní vztah k lesnictví

Prioritně aktivity cílit na děti v předškolním věku a na 1. stupni základních škol, protože v tomto věku se formuje vztah k přírodě. Zaměřit se na dlouhodobou spolupráci, která přináší největší efekt.

- Vysvětlovat hospodaření v lese a práci lesníků

Systematicky realizovat programy, které zahrnují vysvětlení hospodaření v lese a práci lesníků.

- Podporovat lesní pedagogiku jako významný komunikační nástroj

Využívat lesní pedagogiky jako jednoho z komunikačních nástrojů lesníků, který je u veřejnosti již znám a oblíben.

Podporovat činnost kvalifikovaných lesních pedagogů a umožňovat školení nových.

5. Strategické dokumenty

- Akční plán 2026–2030 k Jednotnému postupu pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů
- Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035 (2020)
- Aplikační dokument ke Koncepti státní lesnické politiky do roku 2035 (2021)
- Strategie resortu Ministerstva zemědělství České republiky s výhledem do roku 2030

- Strategický rámec Česká republika 2030
Kapitoly 1.4. Vzdělávání a 5.1 Globální prostředí podporující udržitelný rozvoj
- Common European Strategy on Forestpedagogy (FCN Subgroup Forestpedagogy 2017)
- Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na léta 2026–2035
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2023–2027